

The background of the slide is a black and white aerial photograph of Budapest, Hungary. The Danube River flows through the city, with the Buda Castle and its surrounding hills on the left and the Pest side on the right. A semi-transparent white rectangle is centered over the image, containing the text.

Programozás

8. előadás

A mai előadás foglalatja képekben, szólásokkal

➤ „Tévedni emberi (dolog).”

- Seneca

➤ „Más szemében meglátja a szálkát,
a magáéban a gerendát sem veszi észre.”

- Mt. 7,3/Lk 6,41

A mai előadás foglalatja, mondásokkal

➤ „Tévedni emberi (dolog).”

A mai előadás foglalatja, mondásokkal

- „Más szemében meglátja a szálkát, a magáéban a gerendát sem veszi észre.”

Áttekintés

➤ Tesztelés

- fogalmak + elvek
- statikus tesztelés
- dinamikus tesztelés
 - fekete doboz módszerek
 - szürke doboz módszerek
 - fehér doboz módszerek
- technika: futtatás adatfájlal – C#

Tesztelés fogalmak

Célja:

a hibás működés kimutatása.

Tesztelési fogalmak:

- Teszteset = **bemenet** + **kimenet**
- Próba = teszteset-halmaz
- Jó teszteset: nagy valószínűséggel felfedetlen hibát mutat ki
- Ideális próba: minden hibát kimutat
- Megbízható próba: nagy valószínűséggel minden hibát kimutat

A „hiba” helyett jobb lenne „problémát” mondani, mivel a tesztelés nemcsak a hibakeresés, hanem a hatékonyságvizsgálat eszköze is.

Tesztelés

elvek

Tesztelési elvek:

- Érvényes (megengedett) és érvénytelen (hibás) bemenetre is kell tesztelni.
- Minden teszteset által nyújtott információt maximálisan ki kell használni (a következő tesztesetek kiválasztásánál).
- Csak más (mint a szerző) tudja jól tesztelni a programot.
- A hibák nagy része a kód kis részében van.
- Rossz a meg nem ismételhető teszteset.
(Ez nem a tesztelés, hanem a tesztelendő program vonása.)

Tesztelési módszerek

Tesztelési módszerek:

- Statikus tesztelés: a programszöveget vizsgáljuk, a program futtatása nélkül.
- Dinamikus tesztelés: a programot futtatjuk különböző bemenetekkel és a kapott eredményeket vizsgáljuk.

A tesztelés eredménye:

- hibajelenséget találtunk;
- nem találtunk – még – hibát.

A tesztelés egyik alapkérdése:

- meddig teszteljünk?

Statikus tesztelés

➤ KódelLENőrzés:

- algoritmus ↔ kód megfeleltetés
 - kódolási hibák kimutatására
- algoritmus + kód elmagyarázása másnak
 - algoritmikus + kódolás hibák kimutatására

➤ Szintaktikus ellenőrzés:

- fordítóprogram esetén automatikus
 - bár nem mindig kellően szigorú
- értelmező esetén sok futtatással jár
 - tehát tulajdonképpen dinamikus

Statikus tesztelés

➤ Szemantikus ellenőrzés, ellentmondás keresés:

- o felhasználatlan változó/érték

```
i=1;  
for (i=2;...)  
{ ... }
```

- o „gyanús” változóhasználat

```
i=...; //ez esetleg jóval előbb található  
for (int i=2;...)  
{ ... i ... }  
... i ...
```

- o „identikus” transzformáció

```
i=1*i+0; //n1? K0? 0?
```


Statikus tesztelés

➤ Szemantikus ellenőrzés, ellentmondás keresés (folytatás):

- inicializálatlan változó

```
static int n;           //meggondolatlan kódolása
...
int[] k=new int[n]; //a specifikációbeli adateleírásnak
```

- definiálatlan (?) értékű kifejezés

```
static int n; ← globális n
...
static int fv()
{
    for (int n=0;n<9;++n) ← lokális n
    {
        ... n ... ; ← a lokális n felhasználása
    }
    return ...n...; ← a globális n-et tartalmazó formula
}
```


Statikus tesztelés

➤ Szemantikus ellenőrzés, ellentmondás keresés (folytatás):

- azonosan **igaz**/**hamis** feltétel

`(N>1 || N<100) / (N<1 && N>MaxN)`

Gyakori hiba a **beolvasás-ellenőrzés** kódolásakor.

- végtelen számlálós ciklus

```
for (int i=0; i<N; ++i)
{
    ...
    --i; ← nem vált ki fordítási hibaiüzenetet
}
```

Talán egy **while**-os ciklus átírása során maradhatott benn.

Statikus tesztelés

➤ Szemantikus ellenőrzés, ellentmondás keresés (folytatás):

- o pontatlan ciklus-szervezés

```
for (int i=0; i<N; ++i)
{
    ...
    ++i; ← nem okoz fordítási hibaiüzenetet
}
```

Egy **while**-os ciklus következtelen átírása során maradhatott benn.

- o konstans értékű, (bár) változókat tartalmazó kifejezés

```
y=sin(x)*cos(x)-sin(2*x)/2
```


Statikus tesztelés

➤ Szemantikus ellenőrzés, ellentmondás keresés

(folytatás):

- o végtelen feltételes ciklus ($i < N$ feltételű ciklusban sem i , sem N nem változik, vagy „szinkronban” változik)

```
i=1;  
while (i<=N)  
{  
    ...  
    i=+1; ← talán i+=1 akart lenni?  
}
```


Statikus tesztelés

➤ Szemantikus ellenőrzés, ellentmondás keresés

(folytatás):

- o végtelen feltételes ciklus ($i < N$ feltételű ciklusban sem i , sem N nem változik, vagy „szinkronban” változik)

```
i=1;  
while (i<=N)  
{  
    ...  
    i=i++; ← talán i++ vagy i=i+1 akart lenni?  
}
```


Dinamikus tesztelés

Tesztelési módszerek:

- **Fekete doboz** módszerek (← *nincs kimerítő bemenet* – nem lehet minden lehetséges bemenetre kipróbálni): a teszteseteket a program **specifikációja** alapján **optimálisan** választjuk.
- **Fehér doboz** módszerek (← *nincs kimerítő út* – nem lehet minden végrehajtási sorrendre kipróbálni): a teszteseteket a **program struktúrája** alapján **optimálisan** választjuk.
- **Szürke doboz** módszerek – a konkrét algoritmust nem ismerjük, de a típusát igen, a tesztelést erre alapozzuk.

Dinamikus tesztelés: fekete doboz módszerek

- **Ekvivalencia-osztályok módszere:** a bemeneteket (vagy a kimeneteket) soroljuk olyan diszjunkt osztályokba, amelyekre a program várhatóan egyformán működik; ezután osztályonként egy tesztesetet válasszunk!
- **Határeset elemzés módszere:** az ekvivalencia-osztályok határáról válasszunk tesztesetet (be- és kimeneti osztályokra is)!

Ekvivalencia-osztályok módszere – osztályozás

- Ha a bemeneti feltétel értéktartományt definiál, az érvényes ekvivalencia osztály legyen a megengedett bemenő értékek halmaza, az érvénytelen ekvivalencia osztályok pedig az alsó és a felső határoló tartomány. Pl. ha az adatok osztályzatok (értékük 1 és 5 között van), akkor ezek az ekvivalencia osztályok rendre: $\{1 \leq i \leq 5\}$, $\{i < 1\}$ és $\{i > 5\}$.
- Ha a bemeneti feltétel értékek számát határozza meg, akkor az előzőhöz hasonlóan járjunk el. Pl. ha be kell olvassunk legfeljebb 6 karaktert, akkor az érvényes ekvivalencia osztály: 0-6 karakter beolvasása, az érvénytelen ekvivalencia osztály: 6-nál több karakter beolvasása. (0-nál kevesebb nem fordulhat elő.)

Ekvivalencia-osztályok módszere – osztályozás

- Ha a bemenet feltétele azt mondja ki, hogy a bemenő adatnak valamilyen meghatározott jellemzővel kell rendelkezni, akkor két ekvivalencia osztályt kell felvenni: egy érvényeset és egy érvénytelent.
- Ha okunk van feltételezni, hogy a program valamelyik ekvivalencia osztályba eső elemeket különféleképpen kezeli, akkor a feltételezésnek megfelelően bontsuk az ekvivalencia osztályt további osztályokra.
- Alkalmazzuk ugyanezeket az elveket a kimeneti ekvivalencia osztályokra is!

Ekvivalencia-osztályok módszere – tesztesetek

A teszteseteket a következő két elv alapján határozhatjuk meg:

- Amíg az érvényes ekvivalencia osztályokat le nem fedtük, addig készítsünk olyan teszteseteket, amelyek minél több érvényes ekvivalencia osztályt lefednek!
- Minden érvénytelen ekvivalencia osztályra írjunk egy-egy, az osztályt lefedő tesztesetet. Több hiba esetén ugyanis előfordulhat, hogy a hibás adatok lefedik egymást, a második hiba kijelzésére az első hibajelzés miatt már nem kerül sor.

Megjegyzés: mindegyikhez 1-1 hibajelzésnek kell tartoznia a programban.

Határeset elemzés módszere

- Ha a bemeneti feltétel egy értéktartományt jelöl meg, írjunk teszteseteket az érvényes tartomány alsó és felső határára és az érvénytelen tartománynak a határ közelébe eső elemére! Pl.: ha a bemeneti tartomány a $(0,1)$ nyílt intervallum, akkor a 0, 1, 0.01, 0.99 értékekre érdemes kipróbálni a programot.
- Ha egy bemeneti feltétel értékek számosságát adja meg, akkor hasonlóan járjunk el, mint az előző esetben. Pl.: ha rendeznünk kell 1-128 nevet, akkor célszerű a programot kipróbálni 0, 1, 128, 129 névvel.

Dinamikus tesztelés: fekete doboz módszerek

Feladat: Adjuk meg egy N természetes szám valódi (1-től és önmagától különböző) osztóját!

Ekvivalencia osztályok (Bemenet alapján):

Érvényes adatokra

Specifikáció:

- Bemenet: $N \in \mathbb{N}$
- Kimenet: $O \in \mathbb{N}, V \in \mathbb{L}$
- Előfeltétel: $N > 1$
- Utófeltétel: $V \wedge \exists i (2 \leq i < N): i \mid N$ és $V \wedge \rightarrow 2 \leq O < N$ és $O \mid N$ és $\forall i (2 \leq i < O): i \nmid N$

1. N prímszám: 3
2. N -nek egy(-féle) valódi osztója van: $25 = 5 * 5$
3. N -nek több, különböző valódi osztója is van: $77 = 7 * 11$
4. N páros : $2, 4 = 2 * 2, 6 = 2 * 3 \quad \subset 1. \cup 2. \cup 3.$
5. $N \leq 1$, vagy bármi, ami nem természetes szám

Érvénytelen adatokra

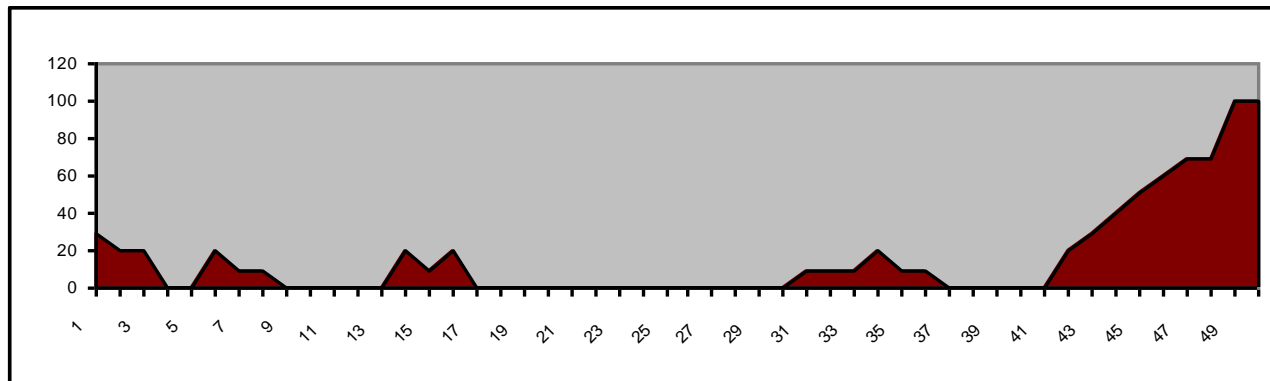

Dinamikus tesztelés: fekete doboz módszerek

Feladat:

Egy repülőgéppel Európából Amerikába repültünk. Az út során bizonyos kilométerenként mértük a felszín tengerszint feletti magasságát (≥ 0). 0 magasságot ott mértünk, ahol tenger van, >0 -t pedig ott, ahol szárazföld. Adjuk meg a legszélesebb szigetet!

Dinamikus tesztelés: fekete doboz módszerek

Feladat:

Egy repülőgéppel Európából Amerikába repültünk. Az út során bizonyos kilométerenként mértük a felszín tengerszint feletti magasságát (≥ 0). 0 magasságot ott mértünk, ahol tenger van, >0 -t pedig ott, ahol szárazföld. Adjuk meg a legszélesebb szigetet!

Specifikáció:

- Bemenet: $N \in \mathbb{N}$, $\text{Mag}_{1..N} \in \mathbb{Z}^N$
- Kimenet: $V \in \mathbb{L}$, $K, V \in \mathbb{N}$
- **Előfeltétel:** $\text{Mag}_1 > 0$ és $\text{Mag}_N > 0$ és
 $\forall i(1 < i < N): \text{Mag}_i \geq 0$ és
 $\exists i(1 < i < N): \text{Mag}_i = 0 \quad [\rightarrow N \geq 3]$

Érvénytelen ekvivalencia osztályok:

- $N < 3$
- $\text{Mag}_1 \leq 0$
- $\text{Mag}_N \leq 0$
- $\exists i(1 < i < N): \text{Mag}_i < 0$
- $\forall i(1 < i < N): \text{Mag}_i > 0$

Dinamikus tesztelés: fekete doboz módszerek

Érvényes ekvivalencia osztályok (a kimenet alapján):

- nincs sziget
- van sziget
 - egy sziget van
 - több sziget van
 - egyforma szélességűek
 - nem egyforma szélességűek
 - az első a legszélesebb
 - az utolsó a legszélesebb
 - egy közbülső a legszélesebb

Feladat:

Egy repülőgéppel Európából Amerikába repültünk. Az út során bizonyos kilométerenként mértük a felszín tengerszint feletti magasságát (≥ 0). 0 magasságot ott mértünk, ahol tenger van, >0 -t pedig ott, ahol szárazföld. Adjuk meg a legszélesebb szigetet!

Dinamikus tesztelés: fekete doboz módszerek

Határesetek:

- Európa 1 szélességű, nem 1 szélességű;
- Amerika 1 szélességű, nem 1 szélességű;
- a legszélesebb sziget 1 szélességű, nem 1 szélességű;
- a legszélesebb szigetet (bal, ill. jobb) szomszédjától 1 szélességű tenger választja el, nem 1 szélességű tenger választja el.

Ez hány tesztet? Az első kettő négyféleképpen kombinálható. A harmadik ezek számát megduplázza. A negyedik pedig négyszerezi.

32 tesztet!!!

Feladat:

Egy repülőgéppel Európából Amerikába repültünk. Az út során bizonyos kilométerenként mértük a felszín tengerszint feletti magasságát (≥ 0). 0 magasságot ott mértünk, ahol tenger van, >0 -t pedig ott, ahol szárazföld. Adjuk meg a legszélesebb szigetet!

Dinamikus tesztelés: fekete doboz módszerek

Feladat:

Egy repülőgéppel Európából Amerikába repültünk. Az út során bizonyos kilométerenként mértük a felszín tengerszint feletti magasságát (≥ 0). 0 magasságot ott mértünk, ahol tenger van, >0 -t pedig ott, ahol szárazföld. Adjuk meg a legszélesebb szigetet!

Megtaláljuk ezzel az **összes** hibát?

Tételezzük fel, hogy a megoldásban először megkeressük Európa utolsó és Amerika első pontját, majd e két pont között keressük a szigeteket.

Ha az Amerika első pontját tartalmazó változót elrontjuk, pl. $N/2$ -re vagy $N-10$ -re állítjuk, akkor mi a garancia arra, hogy a korábbi tesztek ezt felfedezik?

Mi van, ha a programunk Európát és Amerikát is szigetként veszi számításba, és adja legszélesebb szigetnek?

Dinamikus tesztelés: szürke doboz módszerek

Határok vizsgálata sorozatoknál

- Első elem feldolgozásra kerül-e
- Utolsó elem feldolgozásra kerül-e
- Közbenső elem feldolgozásra kerül-e

Sorozat mérete szerint:

- Üres sorozat kezelése
- Egy elemű sorozat kezelése
- (Két elemű sorozat kezelése)
- Több elemű sorozat kezelése

Dinamikus tesztelés: szürke doboz módszerek

Összegzés

- Két különböző elemet tartalmazó sorozat.
- Terheléses teszt, túlcsordulás vizsgálat.

Megszámolás

- A sorozatban az adott tulajdonságnak eleget tevők száma
 - nulla,
 - egy,
 - legalább kettő,
 - az összes.

Kiválasztás

- A kiválasztandó elem a sorozat első eleme.
- A kiválasztandó elem a sorozatnak **nem** az első eleme.

Dinamikus tesztelés: szürke doboz módszerek

Keresés

- A keresett elem a sorozat első eleme.
- A keresett elem a sorozat utolsó eleme.
- Létezik a keresett tulajdonságnak megfelelő közbenső elem.
- Nem létezik a keresett tulajdonságnak megfelelő elem.

Maximum-kiválasztás

- Két elemű sorozat, első eleme a nagyobb.
- Két elemű sorozat, második eleme a nagyobb.
- Több elemű sorozat közbenső eleme a legnagyobb.
- Több elemű sorozatban több maximális elem van.

Dinamikus tesztelés: fehér doboz módszerek

Fehér doboz módszerek

- egy kipróbálási **stratégiát** választunk a program szerkezete alapján,
- a stratégia **tesztutakat** jelöl ki,
- a tesztutakhoz **tesztpredikátumokat** rendelünk,
- a tesztpredikátumok **ekvivalencia osztályokat** határoznak meg,
- amelyekből egy-egy **tesztesetet** választunk.

Dinamikus tesztelés: fehér doboz módszerek

Kipróbálási stratégiák:

- utasítás lefedés: minden utasítást legalább egyszer hajtsunk végre!
- feltétel lefedés: minden feltétel legyen legalább egyszer igaz, illetve hamis!
- részfeltétel lefedés: minden részfeltétel legyen legalább egyszer igaz, illetve hamis!

Dinamikus tesztelés: fehér doboz módszerek

Teszteset-generálás

Bázisútaknak nevezzük a programgráf olyan útjait, amely

- a kezdőponttól a legelső elágazás- vagy ciklusfeltétel kiértékeléséig tart, vagy
- elágazás- vagy ciklusfeltételtől a következő elágazás- vagy ciklusfeltétel helyéig vezet, vagy
- elágazás- vagy ciklusfeltételtől a program végéig tart, s közben más feltétel kiértékelés nincs.

Dinamikus tesztelés: fehér doboz módszerek

Tesztutaknak nevezzük a programgráfon átvezető, a kezdőponttól a végpontig haladó olyan bázisút-sorozatok, amelyek minden bennük szereplő élt pontosan egyszer tartalmazznak.

Tesztpredikátumnak nevezzük azokat a bemenetre vonatkozó feltételeket, amelyek teljesülése esetén pontosan egy tesztúton kell végighaladni.

A **teszteset-generálás** első lépése a minimális számú olyan tesztút meghatározása, amelyek lefedik a kipróbálási stratégiának megfelelően a programgráfot.

Dinamikus tesztelés: fehér doboz módszerek

A tesztpredikátum előállítása:

Ehhez a program **szimbolikus végrehajtására** van szükség. Induljunk ki az **előfeltételből**! Haladjunk a programban az első elágazás- vagy ciklusfeltételig, s a formulát a közbülső műveleteknek megfelelően **transzformáljuk**! A tesztútnak megfelelő **ág feltételét és kapcsolattal kapcsoljuk hozzá a tesztpredikátumhoz**, majd folytassuk a szimbolikus végrehajtást egészen a program végpontjáig!

Dinamikus tesztelés: fehér doboz módszerek

Feladat: Egy N természetes szám valódi (1-től és önmagától különböző) osztója...

Utasítás lefedés:

- $i:=i+1$ végrehajtandó: $N=3$
- $O:=i$ végrehajtandó: $(\leftarrow Van=Igaz)$ $N=4$

$i:=2$	
$j < N$ és nem $i \mid N$	
$i:=i+1$	
$Van:=i < N$	
i	N
$O:=i$	—

Feltétel lefedés:

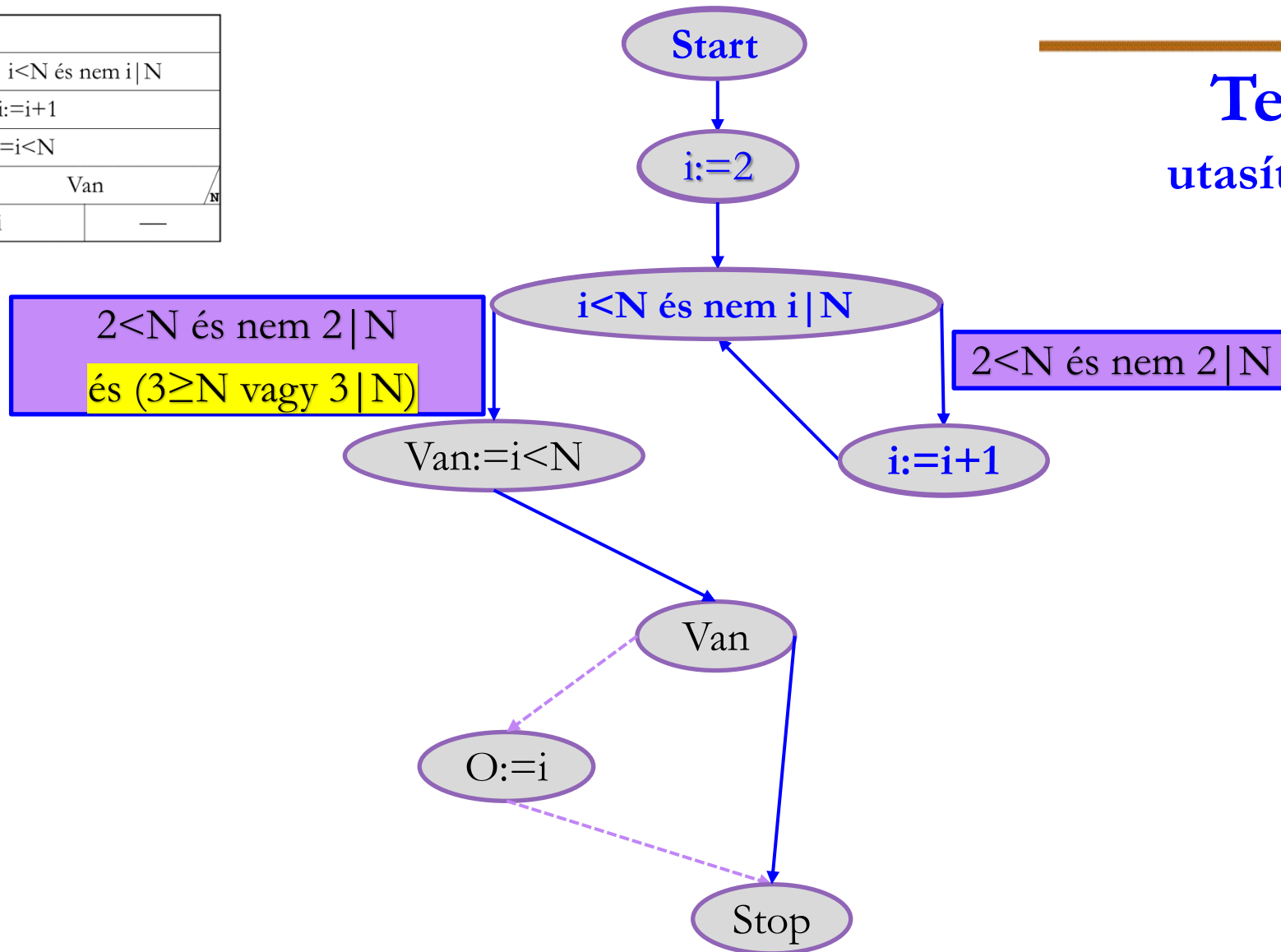
- Ciklusfeltétel igaz: $N=3$
- Ciklusfeltétel hamis: $N=2$ (be sem lép)
- Elágazásfeltétel igaz: $(\leftrightarrow Van=Igaz)$ $N=4$
- Elágazásfeltétel hamis: $(\leftrightarrow Van=Hamis)$ $N=2$

Dinamikus tesztelés: fehér doboz módszerek

Tesztút₁
utasításlefedés

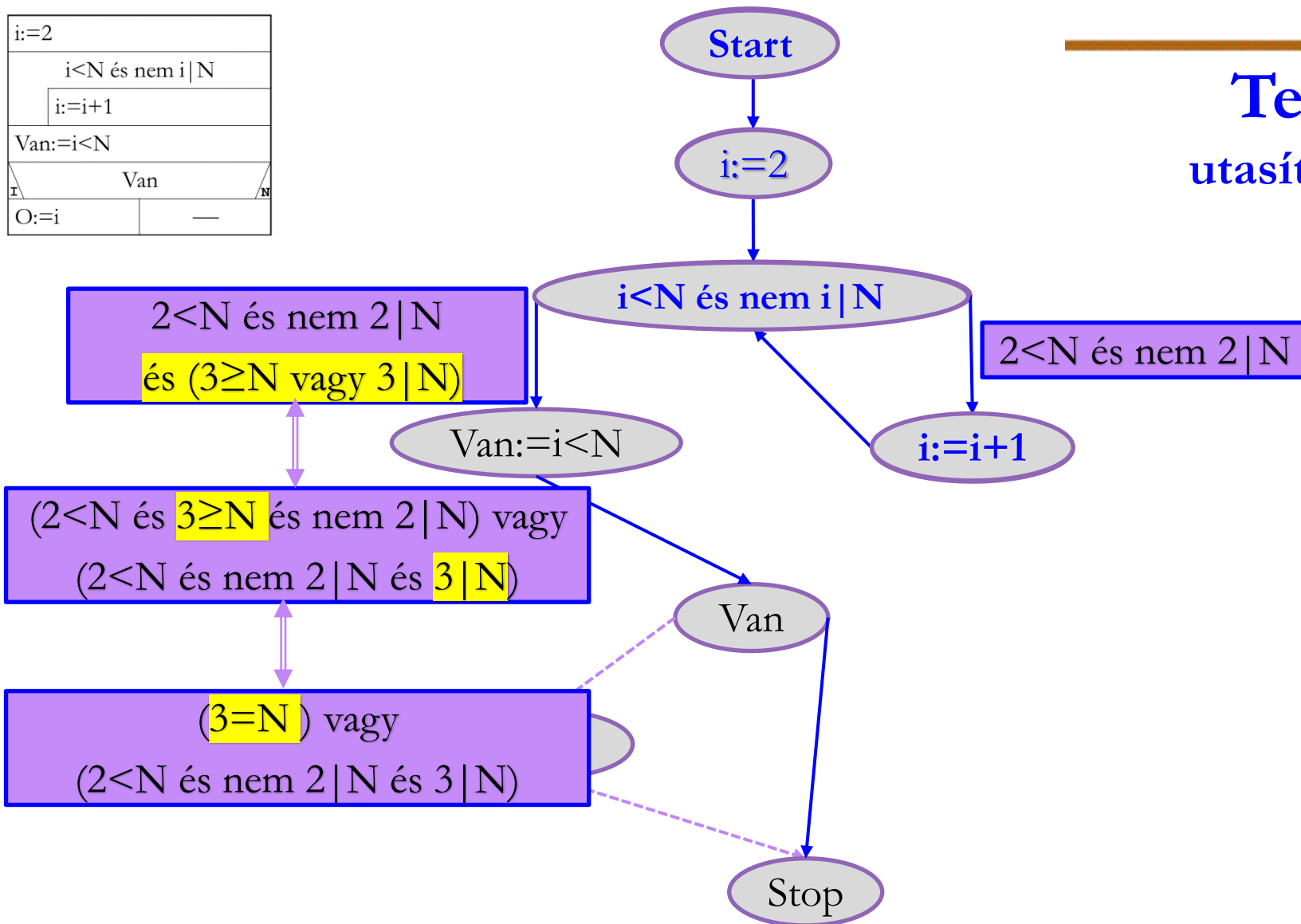
i:=2	
i<N és nem i N	
i:=i+1	
Van:=i<N	
Van	
O:=i	—

Dinamikus tesztelés: fehér doboz módszerek

Tesztút₁
utasításlefedés

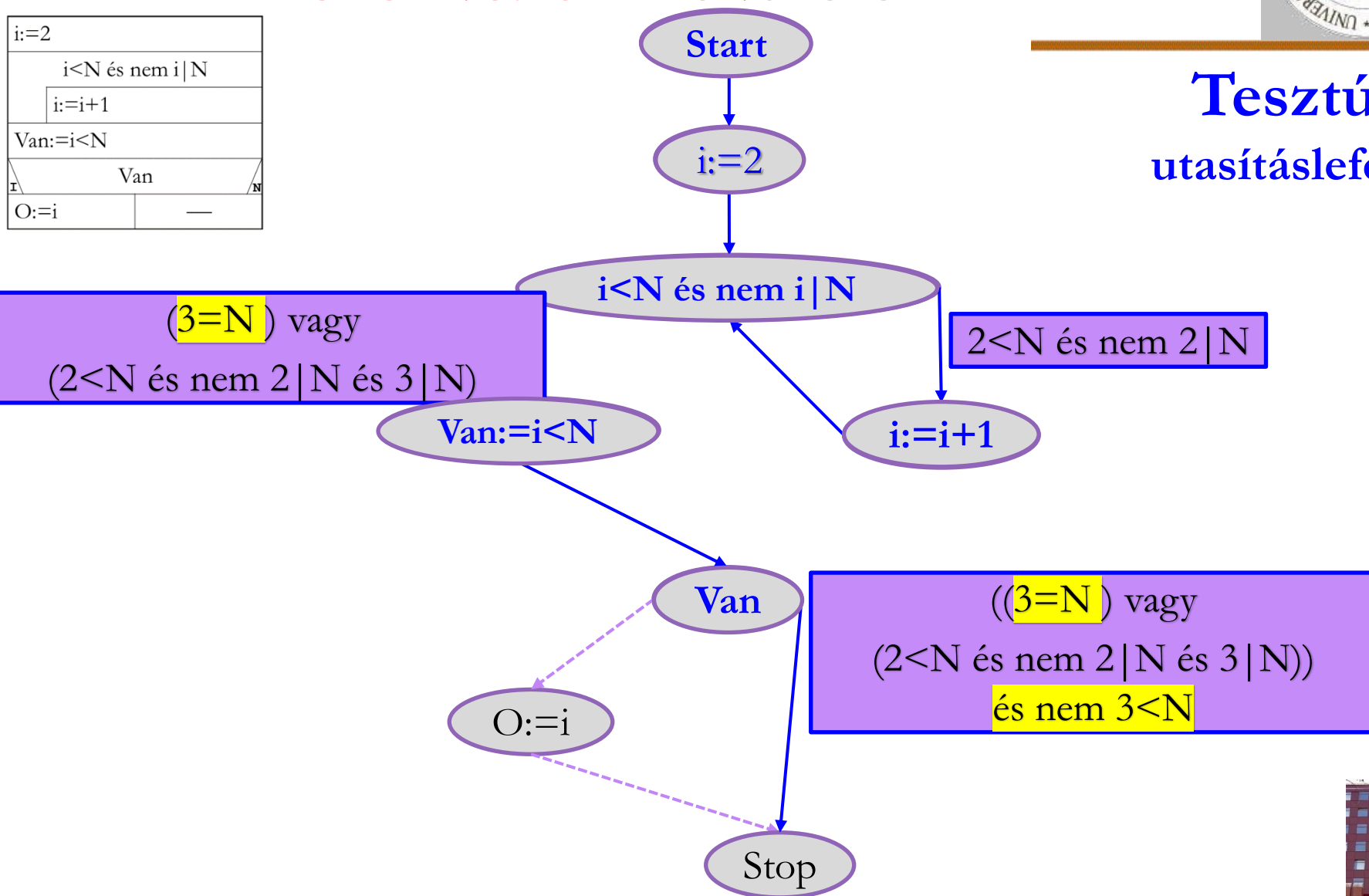
i:=2
i<N és nem i N
i:=i+1
Van:=i<N
Van
O:=i

Dinamikus tesztelés: fehér doboz módszerek

Tesztút₁
utasításlefedés

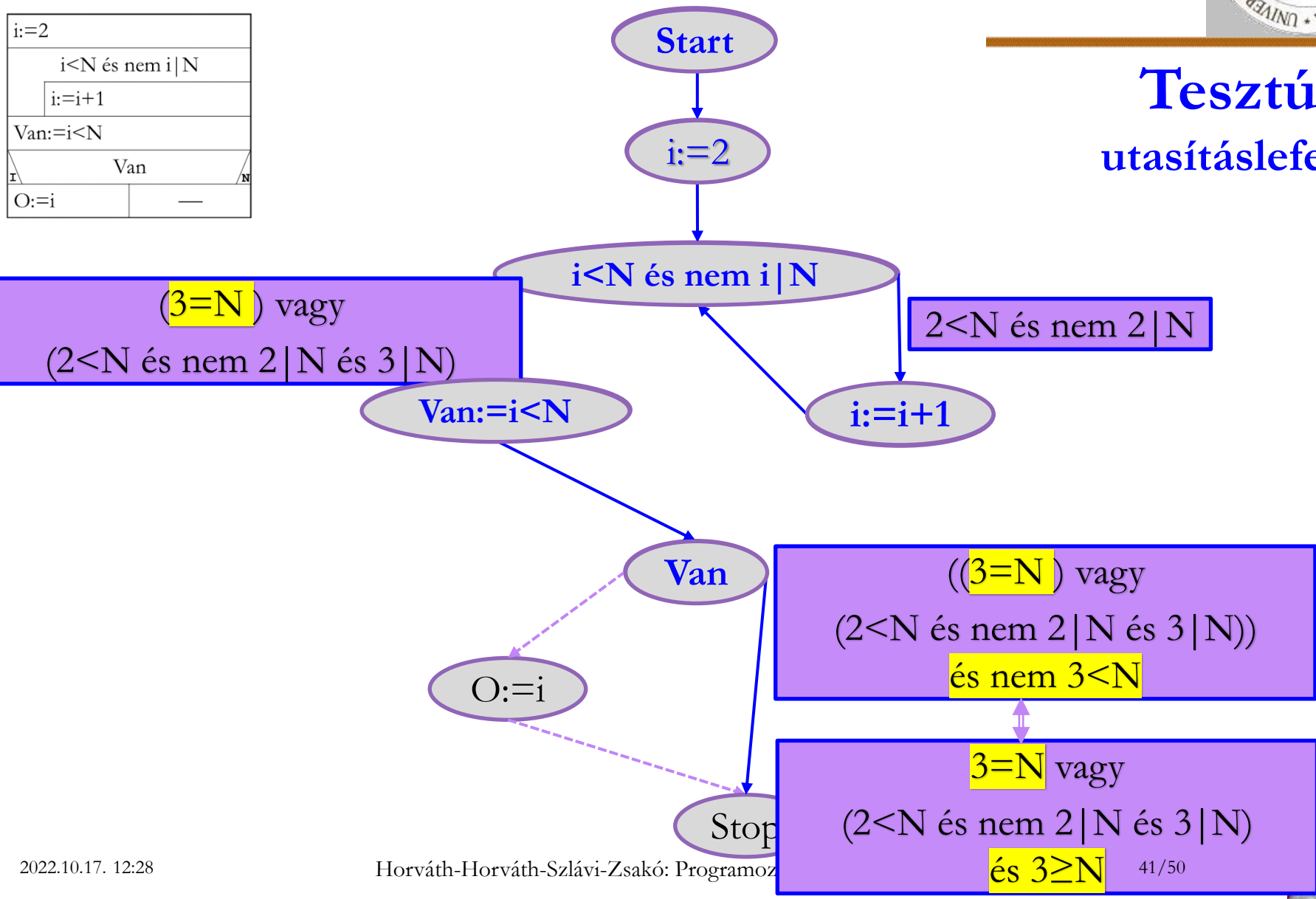
i:=2	
i<N és nem i N	
i:=i+1	
Van:=i<N	
Van	
O:=i	—

Dinamikus tesztelés: fehér doboz módszerek

Tesztút₁
utasításlefedés

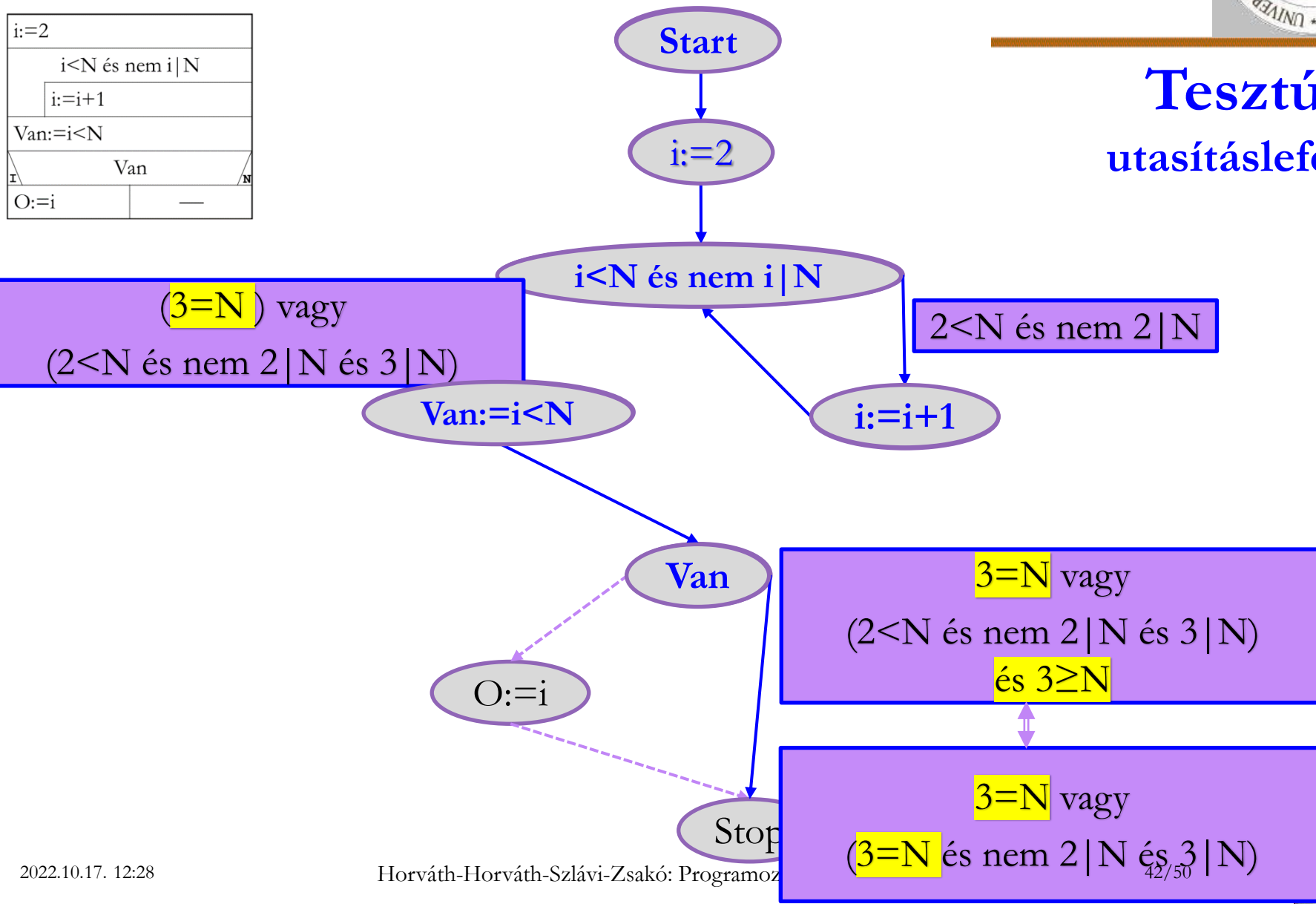
i:=2
i<N és nem i N
i:=i+1
Van:=i<N
Van
O:=i
—

Dinamikus tesztelés: fehér doboz módszerek

Tesztút₁
utasításlefedés

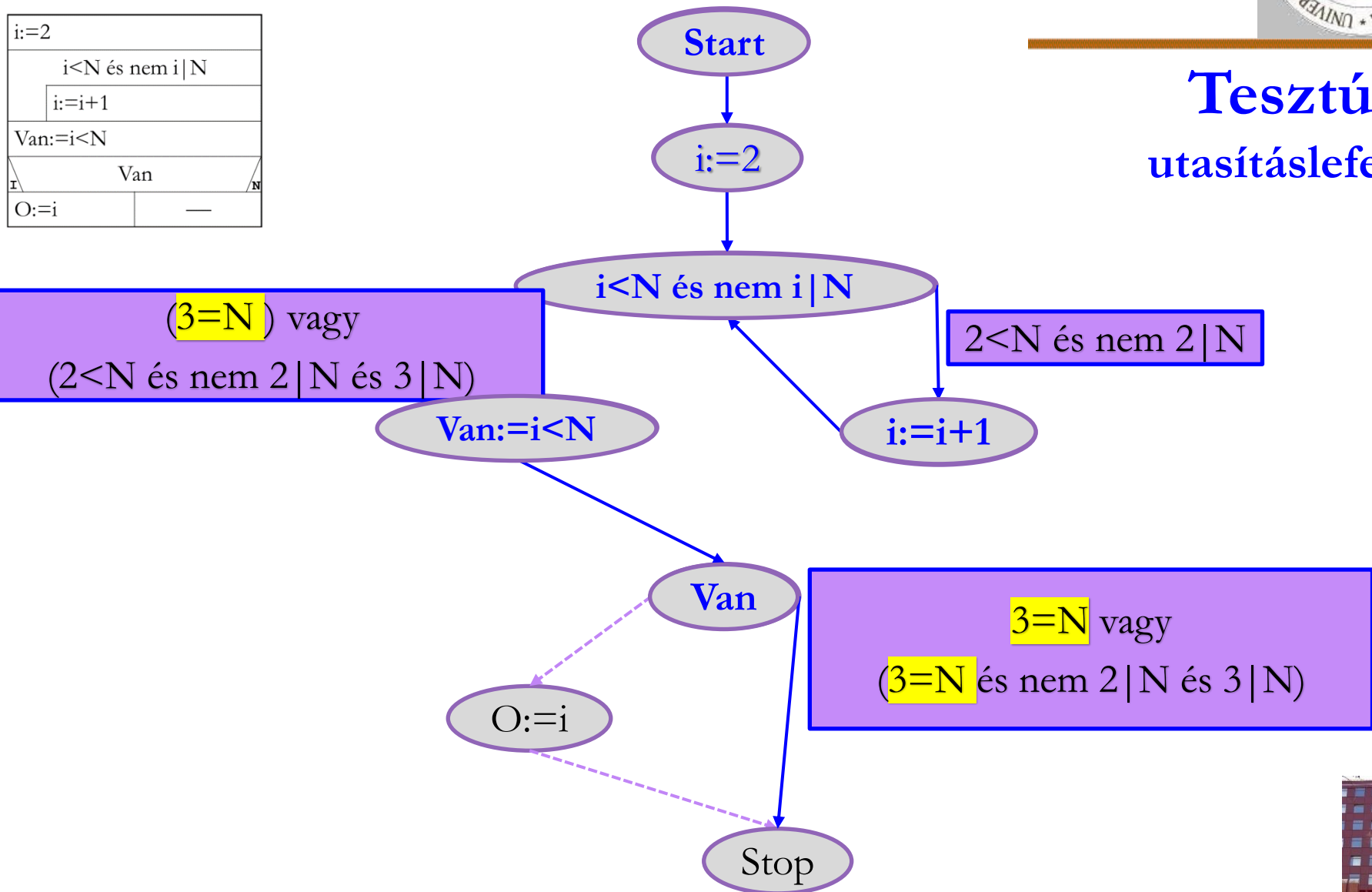
i:=2
i<N és nem i N
i:=i+1
Van:=i<N
Van
O:=i

Dinamikus tesztelés: fehér doboz módszerek

Tesztút₁
utasításlefedés

i:=2	
i<N és nem i N	
i:=i+1	
Van:=i<N	
Van	
O:=i	—

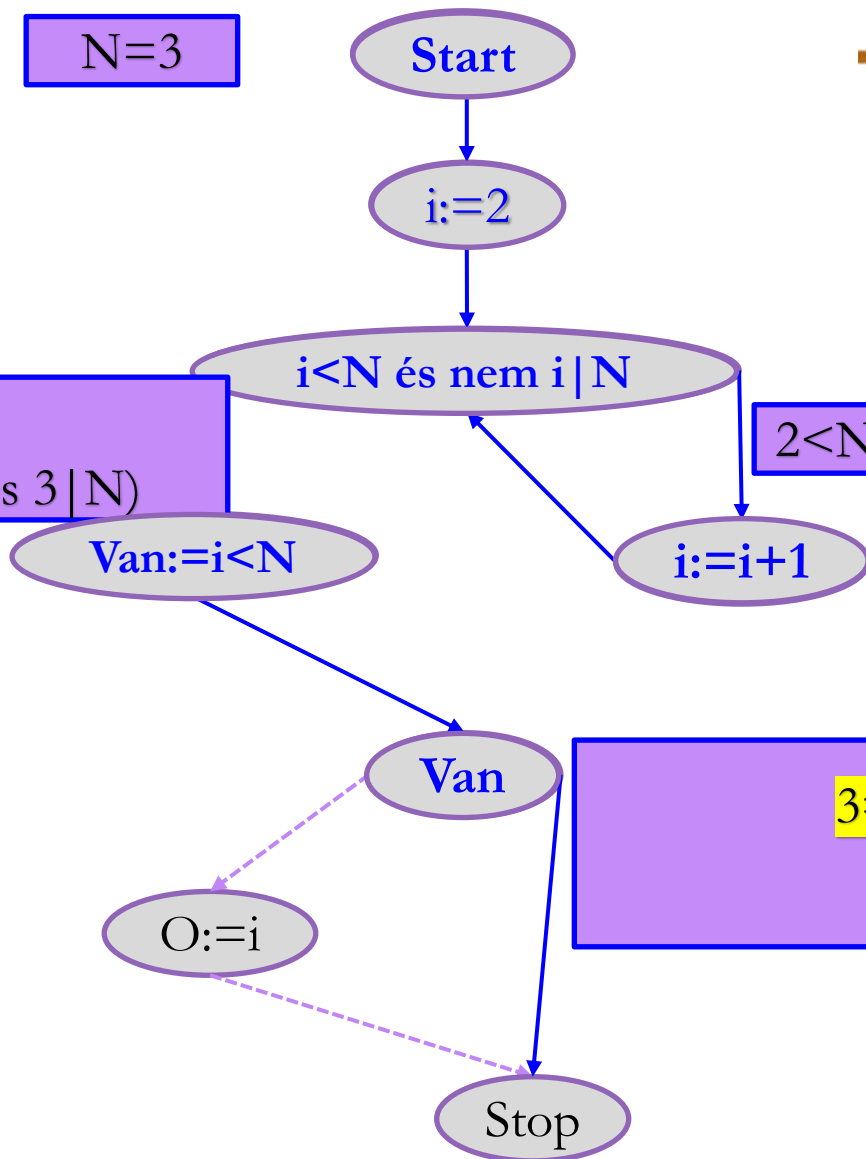

Dinamikus tesztelés: fehér doboz módszerek

Tesztút₁
utasításlefedés

i:=2
i<N és nem i N
i:=i+1
Van:=i<N
Van
O:=i
—

N=3

(3=N) vagy
(2<N és nem 2 | N és 3 | N)

2<N és nem 2 | N

3=N vagy
(3=N)

Dinamikus tesztelés: fehér doboz módszerek

i:=2	
i<N és nem i N	
i:=i+1	
Van:=i<N	
Van	
O:=i	—

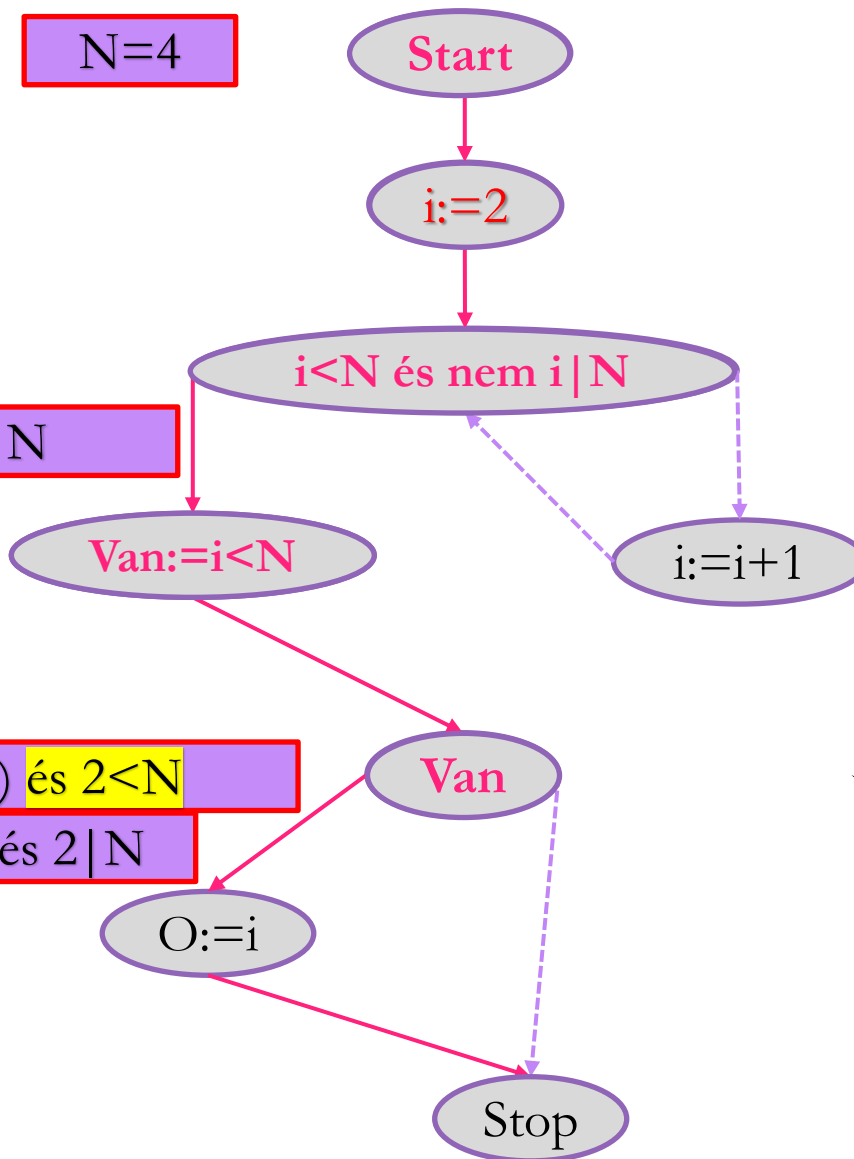
N=4

Tesztút₂
utasításlefedés

$2 \geq N$ vagy $2 \mid N$

$(2 \geq N$ vagy $2 \mid N)$ és $2 < N$

$2 < N$ és $2 \mid N$

Automatikus tesztbemenet-
előállításához:

<http://people.inf.elte.hu/szlavi/PrM1felev/Pdf/PrTea7.pdf>
df 1.3.2. fejezetében

Speciális tesztelések

- Biztonsági teszt: ellenőrzések vannak?
- Hatékonysági teszt

Speciális programokhoz

- Funkcióteszt: tud minden funkciót?
- Stressz-teszt: gyorsan jönnek a feldolgozandók, ...
- Volumen-teszt: sok adat sem zavarja

Tesztelés **automatizálása**

Teszt-generálás:

- kézi
- automatikus (generáló program)
 - szabályos
 - véletlenszerű

Teszt-futtatás

- kézi
- automatikus (parancsfájl, be- és kimeneti állományok, automatikus értékelés)

Futtatás **adatfájllal** (C#)

Elv:

A standard input/output átirányítható fájlba. Ekkor a program **fájlt** használ az inputhoz és az outputhoz.

Következmény: **szerkezetileg a konzol inputtal/outputtal megegyező kell legyen / lesz a megfelelő fájl.**

„Technika”:

A lefordított kód mögé kell paraméterként írni a megfelelő fájlok nevét:

```
prog.exe <inputfájl >outputfájl
```

Figyelem! Ha van outputfájl, akkor a kérdés szövege is abban „jelenik meg”.

Nyereség:

Kényelmes és adminisztrálható tesztelés.

```
prog.exe >>outputfájl  
outputfájlhoz írás!
```


Futtatás adatfájllal (C#)

Demo:

- 1. Készítsünk néhány bemeneti adatot tartalmazó fájlt (a konzol inputnak megfelelő szerkezetben)!*
- 2. Futtassuk ezekkel az előbb elmondottak szerint:*
 - `1.prog.exe <1.be >1.ki`
 - `2.prog.exe <2.be >2.ki`
 - `3....`
- 3. Ellenőrizzük a kimeneti fájlok tartalmát: olyan-e, amilyennek vártuk!*

Megjegyzés: tovább egyszerűsíthetjük a tesztelést, ha egy batch állománnyal automatizáljuk a 2.-at!

Valahogy így: próba₁, próba₂ ...

L. a csatolt
könyvtárban!

Kód
jegyzet-
ként

➤ Tesztelés

- fogalmak + elvek
- statikus tesztelés
- dinamikus tesztelés
 - fekete doboz módszerek
 - szürke doboz módszerek
 - fehér doboz módszerek
- technika: futtatás adatfájlal – C#

